

Utdrag ur podden *Skolprat*, från 1 juni 2023

I podden intervjuas Skolverkets generaldirektör, Peter Fredriksson, av Karin Rådberg (biträdande rektor på en av Kunskapsskolans grundskolor) och Niklas Åkerblom (rektor på en av Kunskapsskolans grundskolor).

<https://soundcloud.com/skolprat/skolprat-med-peter-fredriksson-om-hur-pandemin-paverkat-den-svenska-skolan>

00:11:28 Peter Fredriksson

Får jag bara kommentera, jag tycker det här med kompensatoriskt stöd är väldigt intressant, vi skulle kunna ha en podd på flera timmar om detta. Alltså, hur uppfattar man detta, som lärare eller rektor? Vad är det man skall kompensera för? Hur långt ska man gå i detta ansvarstagande? Finns det något ansvar hos eleven? Hos vårdnadshavare? En gång i tiden så upplevde jag att det var tre parter här. Skolan behövde ta sitt ansvar, eleven borde ta sitt ansvar. Föräldern borde också fundera på på vilket sätt de kan stödja sina barn i skolan. Över tid tycker jag att det har blivit en förskjutning och att det är skolan som ska stå för de här åtgärderna som ska göra att den här eleven lyckas i sin skolgång. Och jag ifrågasätter verkligen inte det ansvar skolan ska ta. Men jag tror att vi måste hitta en bättre balans faktiskt, för det är helt orimliga krav som vi har på skolan och på lärare.

00:12:25 Karin

Ja, jag tänker framförallt på de eleverna som faktiskt inte tar sig till skolan. Det var liten chock när jag kom tillbaka till skolans värld för ett år sedan. Det var inte någon erfarenhet jag hade med mig sedan mina år som lärare. Och när de inte tar sig till skolan. Vad gör vi? Den är jättesvår och det gör ju väldigt ont liksom i magen när man tänker på att blir de hemma då? Och det handlar väl om att man kanske inte har lyckats i det kompensatoriska uppdraget. Men det handlar väldigt mycket om ett föräldraansvar också kring de eleverna. Eller i samverka med andra instanser för att stötta de här eleverna som liksom inte har med skolan att göra.

Niklas:

Jag har diskuterat ganska ofta på min skola. Just balansgången mellan elevens ansvar kontra skolans ansvar och jag tycker inte man kan säga alltså, det är verkligen en balansgång eller man kan säga det är ett växelspel mellan dem. Skolan kan inte ta hela ansvaret för att eleverna ska ta så ... eleverna kan heller inte ta hela ansvaret. Eleverna kan frodas och få en miljö att växa om skolan genomför sitt uppdrag på ett bra sätt och det är en växel dragning och det är bådas ansvar, men när vi jobbar som skolledare som du och jag, Karin, det vi behöver jobba med främst är ju att skolan tar sitt ansvar. Och sen att motivera eleverna och sånt, men där kan lärarna jobba mycket, mycket mer, mycket mer framgångsrikt tror.

Karin

Ja, det är inte lätta frågor, men viktiga.

00:13:54 Peter Fredriksson

Ja dom är jätteviktiga, men jag tror att vi skulle behöva vara mer i de här frågorna, som handlar om vilket ansvar skolan har och hur långt det sträcker sig. Och ni vet dom här

formuleringarna i styrdokumentet, som handlar om att varje elev ska få förutsättningar och man ska anpassa undervisningen utifrån varje elevs behov och förutsättningar, det låter ju väldigt bra när det står där på papperet. Men vilka är dom här fantomlärarna som kan motsvara sådana krav och förväntningar när det sitter trettio stycken fjortonåringar eller femtonåringar i klassrummet? Det finns idéer så, som man lätt står bakom men krockar med någon form av verklighet och förutsättningar. Om man då tänker sig att ”men skolan ska anpassa sig till mina behov, mina förutsättningar”, och när föräldrar tänker så, då blir det en rätt jobbig arbetssituation till slut för rektor och lärare.

Karin

De blir beställare och vi blir någon sorts... Vi jobbar på beställning.

Peter Fredriksson

Men vi måste ja, ja, vi måste ju in... Vi måste ha mer någon form av kollektivt, liksom, perspektiv på skolan. Man är i ett kollektivt sammanhang och man har att förhålla sig till en massa andra människor och skolan är en samhällelig angelägenhet. Skolan finns inte till just för mig och den här läraren kan inte anpassa undervisning just för mig. Rektorn kanske inte självklart kan gå tillgodosse just mina behov. Jag tror att vi skulle behöva en debatt faktiskt om hur långt skolans ansvar sträcker sig. Och samtidigt vill vi ju inte hamna där då, som ni säger där eleven får fullt ut ansvar för sin skolgång, utan det måste ju till, det där mötet.

00:15:38 Karin

Det är jätteviktigt för förr i tiden när jag själv gick i skolan då, då hade man ju kvartsamtal och då dök mamma in en kvart, men hon var ju engagerad i min skola, men det var ju så här. Så det var ju kortare tid och mindre samverkan på sätt och vis men ändå så litade föräldrarna med på skolan och idag så bjuder vi ju in till allt möjligt, tänker jag. Men det kanske hänger ihop med att vi är mycket mer individualister idag och vill ha det på vårt sätt liksom.

00:16:04 Peter Fredriksson

Och ju längre man går i det där viljan att involvera föräldrar desto besvärligare blir det ju. För föräldrar kommer ju att leva upp till någon form av förväntan att ha åsikter och synpunkter och lägga sig. Det är verkligen saker att uppmärksamma har alltså: Vad har skolan ansvar för? Hur långt ska man sträcka sig när det gäller föräldrars inflytande, delaktighet?

Niklas:

och samtidigt tror jag så här som en liten kontrast till det vi säger kanske. Jag lever under devisen att alla människor vill lyckas. Alla barn som går i våra skolor varenda en som går runt i våra skolor i Sverige vill lyckas. Det finns ingen som vill komma hem och säga att man fick F på ett prov eller att man blev utslängd från en lektion. Det är ett misslyckande för det här barnet. Och om man utgår från att alla barn som sitter i våra klassrum vill lyckas, så nu ska jag försöka att göra ett så bra miljö för kollektivet och för individerna är inne, då kommer man nog väldigt, väldigt långt, tror jag. Den grundidén hoppas jag att alla våra skolpersonal i Sverige sitter med.

00:17:07 Peter Fredriksson

Det är helt rätt, Niklas, jag har aldrig träffat en elev som inte vill vara en bra elev och inte vill lyckas. Jag har heller aldrig träffat den förälder som inte vill vara en bra förälder. Och vet ni jag aldrig träffat en lärare som inte vill vara en bra lärare och då handlar det om... Vad ger vi då elever, föräldrar, lärare för förutsättningar att vara bra och lyckas? Och då kan man ju tänka sig som rektor då att om det är klart att ni jobbar ju med lärarna i huvudsak, ni skapar förutsättningar för lärarna, ni organiserar skolan vad gäller schema, tjänstefördelning, allt sådant där. Ser till att de har läromedel och så. Men kanske är det så att man behöver också fundera på vad bör man göra för att föräldrarna ska bli bästa tänkbara föräldrar för sina barn för de det så kommer de ju och stödja skolan och underlätta skolans arbete. Formellt finns ju inget ansvar att fostra föräldrar. Det vill man ju inte ägna sig åt. Men att hjälpa föräldrar att vara bra föräldrar utifrån det som deras barn behöver för att lyckas i skolan. Det tror jag att man behöver jobba med. Det tror jag att ni gör också.

00:19:31 Peter Fredriksson

Men visst finns det föräldrar som är som de här eleverna... Ni har varit lärare båda två, eller hur? Då har ni stött säkert stött på de här eleverna som testar gränserna hela tiden och när läraren inte säger nej, då tar ju eleven det här ett steg vidare och det där blir ju inte bra då. Och jag brukar tänka att det finns föräldrar som testar samma sak gentemot skolan. De ser hur långt de kan gå och när de inte möter mot något motstånd, när de inte möter en rektor som säger "vänta här nu, nu har du passerat en gräns här. Det här är vårt ansvar. Det är ditt ansvar." Då testar dem igen och så får man till slut både elever och föräldrar som är väldigt jobbiga att hantera. Sen finns det naturligtvis... Det spelar ingen roll vad man gör, så kommer det finnas en och annan som är jobbigt och hantera.

00:27:06 Niklas

Peter vi har kommit till programpunkten som heter Karins kritiska kommentar eller Niklas nitiska blick och idag är det min tur. Och innan så vill vi vara tydliga med att det är inte alltid det är mina och Karins åsikter det här, utan åsikter som vi har fångat upp i samhället. Och idag är den tvådelad. I rapporten så står det: "Skolverket ser därför att skolor behöver arbeta aktivt med att följa upp påverkan på elevers kunskapsutveckling och tillgodose de kvarvarande stödbehov som kan finnas." Och då syftar den här texten till efter pandemin. Peter, från Skolverkets och regeringens sida, var tusan är resurserna för det här?

Peter Fredriksson

Ja, men det är lite grann där vi är... (skratt), vi pratade förut när jag sa att alltså kraven ibland är ju oändliga och så står man där som rektor och lärare och "ja visst, tack för det! Hur skall jag hantera det här då?" Det här är ju ett exempel på det. Samtidigt, ja det går ju och liksom relatera det här till det som står i styrdokumentet då, det kompensatoriska ansvaret, som ju man har då. Och sen är det ju huvudmannen ytterst som har ansvaret för verksamheten, så ni får väl passa till huvudmannen här då och säga, se till att ni får resurser här nu och att ta om hand våra elevers behov.

Karin:

Men det kommer ju inte att komma liksom ett flygplan och ...

Peter Fredriksson

Nej!

Karin:

... och droppa ner ...

Peter Fredriksson

Nej!

Karin:

... tio personer med fallskärm som landar på skolans tak och gör det här åt oss.

Peter Fredriksson

Men vet du hur jag tänker när jag läser, om jag hade varit rektor så hade jag tänkt så här, ja men bra, vi träffar ju våra elever varje dag och vi har lite koll på hur de mår och hur det går för dem och nu får vi ha lite extra span på Karin och Niklas här för vi vet att under pandemin så gick det inte så bra. De här andra 27 i klassen, de behöver vi inte spana så mycket på. Och sedan, finns det någonting vi kan göra, så skall vi försöka göra det, men också tänka att, ”ah, det är kanske inte möjligt att ta igen allt”, så att... Även om man här då kan lite uppleva (skratt) att ja, nu kommer det liksom någon myndighet här, politiker här och har de här orimliga kraven, så måste man då anpassa dem till den verksamhet man själv är i, annars får man ju det här, den här etiska stressen, när man inte kan leva upp till krav och förväntningar då får man ju etisk stress, tror jag Jonna Bornemark talar om, och för att undvika det så måste man försöka att förstå det utifrån den kontext man är i. Och tänka ”det här är rimligt”, just Karin och Niklas skall vi ha lite koll på och de kan behöva lite extra klappar här och en lite extra läxa, eller vad det nu kan vara.”

00:33:49 Karin

Nu är det dags att avsluta och vi brukar avsluta med att vår gäst ger tre tips till våra lyssnare, men det kanske är svårt liksom att ge tre tips relaterade till den här rapporten. Den blir ju lite skev, men något medskick till våra lyssnare rent generellt utifrån pandemin som vi har pratat om, eller det här andra som vi har pratat om skolans ledarskap, skolkultur. Vi har rört oss i många olika områden.

00:34:14 Peter Fredriksson

Ja vi har. Men en sak, och det var vi ju inne på alldeles nyligen då, detta att man får ha rimliga krav och förväntningar på sig. Även om det står i skollagen, saker och ting som man kan uppfatta att ”det här är helt orimligt”, så måste man som professionell se Vad är det jag kan ta ansvar för? Och nu när vi pratar om pandemin och pandemins effekter och vi pratar om att ”ja, nu måste ni ha koll på eleverna, så måste ni ge eleverna stöd där så att de tar igen sådant som man förlorat.” Då måste man nog ha i minnet att allt är inte möjligt att reparera. Ja alltså hela samhället påverkades av pandemin. De flesta sektorer mycket mer än skolan,

tror jag, vi vågar säga och vi har accepterat att pandemin fick effekter. Vi måste nog acceptera att den också fick effekter i skolan och allt går inte att ta igen utan man får nöja sig med att om möjligt ta igen det som man ser som absolut nödvändigt. Så att det där tror jag är men rimlig hållning och ha man kan inte som lärare reparera allt som gick förlorat under pandemin, för då ställer man krav på sig själv så man kanske i slutändan inte kan leva upp till och då brukar det inte bli bra.
